

sua passion' predominante
e la giovin principiante.

*(Jo svarbiausia aistra –
jauna debiutantė.)*

Don Žuanas, 4-oji arija.

Nuo savęs pasislėpti negaliu, vargiai pajėgiu šeimininkauti savo nerimui, mane sugriebiančiam šią akimirką, kai dėl savo paties intereso nusprendžiu surašyti tikslų švarraštį to skubraus nuorašo, kurį savo laiku tik labai skubant ir su dideliu neramumu man pavyko susiveikti. Ši situacija prieš mane iškyla ne mažiau keldama nerimą, bet ne mažiau ir priekaištus, kaip ir anuomet. Jis, kitaip nei buvo įpratęs, nebuvo užrakinęs savo sekretero, visas jo turinys buvo mano žinioje. Tačiau veltui stengčiausi pagražinti savo elgesį primindamas sau, kad gi neatidariau aš jokio stalčiaus. Vienas stalčius buvo ištrauktas. Jame buvo pluoštas palaidų popierių, o viršum jų gulėjo didelė, skoningai įrišta ketvirtinė knyga. Ties atsivertusiu puslapiu buvo įdėta balto popieriaus vinjetė, ant kurios jis savo ranka buvo įrašęs: *commentarius perpetuus Nr. 4*. Tačiau veltui būčiau bandęs įpiršti sau mintį, kad jeigu tas knygos puslapis nebūtų atsivertęs ir jeigu į akis krintantis pavadinimas nebūtų manęs paviliojęs, nebūčiau puolęs pagundon arba bent jau būčiau priešinęsis. Pats pavadinimas buvo keistas, tačiau ne tiek pats savaime, kiek dėl to, kas buvo aplink jį. Metęs greitą žvilgsnį į palaidus popierius supratau, kad juose būta erotinių situacijų interpretacijų, pavienių užuominų apie vienus ar kitus santykius, savito pobūdžio laiškų nuorašų, su kurių meniškai išbaigtu, apskaičiuotu nerūpestingumu man vėliau teko susipažinti. Kai dabar, nužvelgęs šio sugedusio žmogaus klastingą vidų, iš naujo prisimenu situaciją, kai su visomis man prieš akis atsivėrusiomis gudrybėmis žengiu prie šio stalčiaus, jis man kelią toki pat įspūdį, kokį keltų policininkui, įžengiančiam į klastotojo kambarį, atidarinėjančiam jo slėptuves ir stalčiuje randančiam pluoštą palaidų popierių, rašysenos pavyzdžių; ant vieno yra nedidelis herbo vainikas, ant kito – monograma, dar ant kito – eilutė atvirkščiu šriftu. Jam bemat pasirodo, kad jis teisingame kelyje, ir džiaugsmas dėl to susimaišo su tam tikru susižavėjimu ta studija, tuo kruopštumu, kurio čia su niekuo nesusipainiosi. Man būtų klojėsi kiek kitaip, nes esu mažiau pratęs sekti

nusikaltimus ir nesu ginkluotas policininko ženkleliu. Būčiau jautęs tą dvigubą tiesos svorį, kadėjau neteisėtai keliais. Tąkart man minčių pritrūko ne mažiau nei žodžių, kaip įprastai ir būna. Įspūdis gali imponuoti, iki kol refleksija vėlei išsilaisvina ir daugialypiais, greitais judesiais užkalba dantį nepažįstamam prašalčiui ir jį įtikinėja. Kuo labiau išvystyta refleksija, tuo greičiau ji geba susivokti; ji it pasų kontrolierius, tikrinantis užsieniečius keliautojus, taip susipažindamas su pačių pasakiškiausių figūrų vaizdais, kad nebesileidžia lengvai sugluminamas. Tačiau nepaisant to, kad dabar mano refleksija aiškiai yra labai stipriai išsivysčiusi, pirmą akimirką likau didžiai priblokštas; puikiai pamenu, kad išblyškau taip, jog vos neišvirtau iš kojų, ir koks sunerimęs dėl to buvau. O kas, jei jis būtų grįžęs namo, radęs mane apkvaitusį su stalčiumi rankoje – tačiau nešvari sąžinė gali gyvenimą padaryti įdomesnį.

Knygos pavadinimas pats savaime manęs neapstulbino; maniau, kad tai buvo ištraukų rinkinys, kas man atrodė visai natūralu, nes žinojau, kad jis į savo studijas visad žiūrėjo su įkarščiu. Tačiau ji talpino visai kitokius dalykus. Tai buvo nei daugiau, nei mažiau kruopščiai vedamas dienoraštis; remdamasis mūsų ikitoline pažintimi, nelaikiau jo gyvenimo tokiu vertu komentarų, todėl neneigiu, kad pagal dabar susidarytą įspūdį pavadinimas parinktas su dideliu skoniu ir supratimu, su tikru estetišku, objektyviu pranašumu sau pačiam ir situacijai. Šis pavadinimas tobulai dera su visu turiniu. Jo gyvenimas buvo mėginimas realizuoti uždavinį gyventi poetiškai. Turėdamas jautriai išvystytą organą atrasti gyvenime tai, kas įdomu, jis išties mokėjo tai surasti, o suradęs nuolatos pusiau poetiškai atkurti tai, kas išgyventa. Todėl jo dienoraštis nėra istoriškai tikslus ar paprastai pasakojantis, ne indikatyvus, o konjunktyvus. Nepaisant to, kad tai, kas jo išgyventa, aišku, buvo užrašyta jau po išgyvenimo, kartais netgi praėjus ilgesniam laikui, visa tai dažnai vaizduojama lyg būtų vykę tą pačią akimirką – su tokiu dramatišku gyvumu, kad kartais rodosi, jog visa tai vyksta tiesiai prieš akis. Visiškai neįtikėtina, kad būtų daręs turėdamas

visai kitų tikslų dėl šio dienoraščio; yra akivaizdu, kad dienoraštis jam turėjo tik asmeninę reikšmę pačia griežčiausia prasme; ir tvirtinti, kad priešais mane – poetinis kūrinys, galbūt netgi toks, kurį nuspręsta išspausdinti, neišaina nei kalbant apie visumą, nei apie pavienes dalis. Tiesa, kad jam nereikėjo nieko gąsdinti asmeniškai tai išleidžiant, nes dauguma vardų tokie keisti, kad visiškai neįtikima, jog jie yra istoriški; įtarimas man kilo tik dėl to, kad vardas yra istoriškai teisingas, idant jis pats galėtų būti tikras, kad atpažįsta tikrąjį asmenį, tačiau kiekvieną, besikišantį ne į savo reikalus, turėjo paklaidinti pavardė. Taip mažų mažiausiai yra mano pažinotos merginos, apie kurią sukasi pagrindinis interesas, Kordelijos atveju – ji iš tiesų vadinosi Kordelija¹, tačiau ne Val².

Kaipgi paaiškinti, kad dienoraštis, nepaisant visko, įgijo tokį poetišką atspalvį? Į šį klausimą atsakyti nesunku, tai galima paaiškinti jo poetine prigimtimi, kuri, jei taip norite, nėra tokia turtinga arba, jei norite, nėra tokia skurdi, kad atskirtų poeziją ir tikrovę vieną nuo kitos. Poetiškumas buvo tas „daugiau“, kurį jis pats atsinešė su savimi. Šis „daugiau“ buvo poetiškumas, kuriuo jis mėgavosi poetiškoje tikrovės situacijoje; tai jis atkūrė poetiškos refleksijos forma. Tai buvo antrasis pasimėgavimas, o juk visas jo gyvenimas buvo skirtas mėgavimuisi. Pirmuoju atveju jis asmeniškai mėgavosi estetiškumu, antruoju – estetiškai mėgavosi savo asmenybe. Pirmojo atvejo esmė buvo ta, kad jis egoistiškai asmeniškai mėgavosi tuo, ką iš dalies jam suteikė tikrovė, ir iš dalies tuo, kuo jis pats apvaisino tikrovę; antruoju atveju jo asmenybė buvo išgarinta, ir tuomet jis mėgavosi situacija ir savimi pačiu situacijoje. Pirmuoju atveju jam nuolat reikėjo tikrovės kaip progos, kaip momento; antruoju atveju tikrovė buvo nuskandinta poetiškume. Šitaip pirmosios stadijos vaisius yra nuotaika, iš kurios dienoraštis išplaukia kaip antrosios stadijos vaisius, šis žodis antruoju atveju vartojamas

1 Originale – *Cordelia*, ko gero, pagal lot. „širdelė“.

2 Originale – *Wahl*, vok. „pasirinkimas“.

kita prasme nei pirmojoje. Todėl šiam žmogui poetiškumas buvo pasiekiamas per dviprasmybę, kurioje prabėgo visas jo gyvenimas.

Mūsų gyvenamo pasaulio gale, toli fone, esama kito pasaulio, kuris su šiuoju yra susijęs maždaug taip pat, kaip scena, kurią teatre kartkartėmis matome už tikrosios scenos, yra susijusi su šiąja [tikrąja] scena. Lyg pro plonytį šydą matome miglos pasaulį, lengvesnį, nežemiškesnį, kitos kokybės nei tikrovės pasaulis. Tačiau to, kad žmogus šitaip ima nykti, išties, bene pranyksta iš tikrovės, pagrindas gali būti sveikata arba liga. Antrasis atvejis kaip tik ir buvo tinkamas tam žmogui, kurį kadaise pažinojau jo nepažinodamas. Jis nepriklausė tikrovei, ir visgi buvo su ja glaudžiai susijęs. Jis nuolat per ją bėgo, bet net tada, kai labiausiai jai pasiduodavo, buvo anapus tikrovės. Tačiau ne gėris bandė nuginti jį nuo jos, iš tikrųjų ir ne blogis – net šią akimirką nedrįstu to pasakyti apie jį. Jis kamavosi nuo *exacerbatio cerebri (smegenų dirginimo)*, kuriam tikrovė neturėjo paskatos, daugų daugiausia tik pavieniais momentais. Dėl tikrovės jis nepersistengė, nebuvo per silpnas, kad ją pakeltų, ne, ne – jis buvo per stiprus; tačiau ši stiprybė buvo liga. Vos tik tikrovė nustojo buvusi paskata, jis buvo nuginkluotas, ir blogis glūdėjo būtent čia. Tai paskatinimo akimirką buvo įsisąmoninęs ir jis pats, ir šiame įsisąmoninime glūdėjo blogis.

Merginą, kurios istorija yra pagrindinis dienoraščio turinys, aš pažinojau. Ar jis buvo suvedžiojęs jų daugiau, man nėra žinoma, tačiau, regis, tai galima suprasti iš jo raštų. Be to, panašu, kad jis buvo įsitraukęs ir į kitokio pobūdžio praktikas, kurios gerai jį charakterizuoja, nes jis buvo pernelyg apibrėžtas dvasiškai, kad galėtų būti suvedžiotojas įprasta prasme. Iš dienoraščio taip pat matyti, kad kartais jis geidęs visiškai atsitiktinių dalykų, tarkim, pasveikinimo, ir jokia kaina nebūtų priėmęs nieko daugiau, nes būtent pasisveikinimas buvo gražiausia, ką turėjo tas kitas žmogus. Pasitelkdamas savo dvasios dovanas jis mokėjo sugundyti mergaitę, patraukti ją prie savęs nesirūpindamas, kaip griežtesne prasme ją pasisavinti. Galiu

įsivaizduoti, kad jis mokėjo atvesti merginą prie aukščiausio taško, kur būdavo tikras, kad ji viską paaukosianti. Reikalui toli pasistūmėjus, jis viską nutraukdavo, iš jo pusės neįvykus nė menkiausiam priartėjimui, neišsprūdus nė žodeliui apie meilę, tuo labiau prisipažinimui, pažadui. Ir vis dėlto tai įvyko, o nelaimingosios atmintyje išliko dvigubas kartėlis, nes ji neturėjo ničnieko, į ką galėtų kreiptis, nes buvo nuolat įsukta į siaubingą skirtingiausių nuotaikų raganišką šokį, kai tik ji papriekaištaudavo jam, iš karto atleisdavo, o paskui vėl imdavo jam priekaištauti; kadangi santykis turėjo tikrovės tik perkeltine prasme, jai nuolatos reikėjo kovoti su abejojimu, ar visa tai nebuvo įsivaizdavimas. Ji negalėjo pasitikėti niekuo, kadangi iš tiesų neturėjo ko patikėti. Kai ką nors susapnuoji, gali savo sapną papasakoti kitiems, bet tai, ką ji turėjo papasakoti, juk nebuvo joks sapnas, tai buvo tikrovė, ir vis dėlto, vos tik panorėdavo tai išsakyti kitam, nusimesti naštą nuo susirūpinusios sielos, nieko nebūdavo. Tai ji pati kuo puikiausiai jautė. Joks žmogus to negalėjo suvokti, o vargiai ir ji pati, ir vis dėlto tai ją buvo užgulę nerimą keliančiu sunkumu. Dėl šios priežasties tokios aukos yra labai savitos prigimties. Jos nebuvo nelaimingos mergaitės, kurios kaip atstumtosios ar manančios, kad yra atstumtos visuomenės, sveikai ir stipriai sielojasi, protarpiais, savo perpildytas širdis išliedamos neapykantos ir atleidimo šūksniais. Jose nebūdavo jokių matomų pakeitimų, jos gyveno įprastomis sąlygomis, kaip visad gerbiamos, ir vis dėlto jos būdavo pasikeitusios, beveik netgi joms pačioms nepaaiškinamai ir nesuvokiamai kitiems. Jų gyvenimas, kitaip nei kitų, nebuvo sudaužytas ar sulaužytas, jis buvo sulenktas jose pačiose; būdamos prarastos kitiems, jos veltui mėgino surasti pačios save. Kaip būtų galima pasakyti, kad jo kelias per gyvenimą buvo nesusekamas (nes jo pėdos buvo taip sudėtos, kad jų pėdsakas prilipdavo prie jų – taip geriausiai įsivaizduoju jo begalinę savo paties refleksiją), ta pat prasme galima teigti, kad niekas netapo jo aukomis. Jis gyveno pernelyg dvasiškai, kad galėtų būti vadinamas suvedžiotu įprasta to žodžio prasme. Tačiau kartais

jis įgydavo parastatinį kūną³ ir taip tapdavo grynu jusliškumu. Netgi jo romanai su Kordelija yra toks keblus, kad ir jis pats galėjo atrodyti kaip suvedžiotasis, o taip, kartais tai net pačią nelaimingąją mergaitę galėjo suklaidinti; taip pat ir čia jo pėdsakai tokie neaiškūs, kad bet koks įrodymas yra neįmanomas. Individai jam tebuvo paskatos, jis nusimetė juos nuo savęs taip, kaip medžiai nusipurto lapus – jis atjaunėjo, lapija nuvyto.

Tačiau kaip jis atrodo savo paties akyse? Taip, kaip jis kitus vedė klystkeliais, manau, galų gale jam baigsis tuo, kad klystkeliais nueis jis pats. Kitus jis klystkeliais vedė ne išorine prasme, o vidine, kiek tai susiję su jais pačiais. Piktina, kai žmogus kely paklydusį bastūną nuveda neteisingsiais takais ir palieka jį vieną pasiklydusį, tačiau ką tai reiškia, palyginus su tuo, kai žmogus paklaidinamas pats savyje? Klaidžiojantis bastūnas visgi turi paguodą, kad vietovės aplink jį nuolat keičiasi, ir su kiekvienu pasikeitimu užgimsta viltis rasti išėjimą; tas, kuris paklysta pats savyje, neturi tiek teritorijos, kurioje galėtų judėti; jis veikiausiai pastebi, kad tai ratas, iš kurio negali išeiti. Taip, manau, nutiks ir jam, tik gerokai siaubingesniu mastu. Negaliu įsivaizduoti nieko labiau kamuojančio nei pinkles spendžiantį protą, kuris pameta siūlą ir visą savo proto aštrumą nukreipia prieš save patį, kuomet sąžinė pabunda ir reikia gelbėtis iš šitos painiavos. Kas iš to, kad yra daug išėjimų jo lapės oloje: tą akimirką, kai jo nerimaujanti siela jau mano pamačiusi krentant dienos šviesą, pasirodo, kad tai – naujas įėjimas, ir taip jis kaip išgąsdintas laukinis žvėris, persekiojamas nevilties, be perstojo ieško išėjimo, o nuolat randa tik įėjimą, per kurį sugrįžta į save. Tokių žmonių ne visada gali pavadinti nusikaltėliu, jis pats dažnai yra nusivylęs savo paties intrigomis, ir vis dėlto

3 Parastatinis kūnas (lot. *corpus parastaticum*) – iliuzinis kūnas. Nurodydami į Jėzų Kristų šį terminą dažnai vartoja gnostikai (gr. γνωστικός „pažįstantis“), įvairių religinių srovių, siejusių ankstyvosios krikščionybės mokymą su helenistine filosofija, sen. Egipto, persų, sirų mitologija, žydų teologija, išpažinėjai, tikėję, kad kosmosas yra ne Dievo, o demiurgo kūrinys, ir yra blogas, nes atsiradęs iš klaidos, iš nežinojimo; jų mąstymui būdingas kūno ir sielos, Dievo ir materijos, gėrio ir blogio dualizmas. Jų manymu, Jėzaus žmogiškasis pavaldas buvo tik parastatinis – iliuzinis – kūnas.

jam krenta siaubingesnė bausmė nei nusikaltėliui, nes kas gi yra pats atgailos skausmas palyginus su šiuo sąmoningu pamišimu? Jo bausmė yra grynai estetinio pobūdžio, nes netgi pasakymas „sąžinė pabunda“ jam yra pernelyg etiškas; sąžinė jame įgyja formą tik kaip aukštesnioji sąmonė, kuri pasireiškia kaip neramumas; ji tačiau ne gilesne prasme jį kaltina, o laiko būdraujantį, be jokio atilsio jo nenustygstamumui. Pakvaišęs jis taip pat nėra, nes baigtinių minčių daugialypumai nėra suakmenėję pakvaišimo amžinybėje.

Vargšė Kordelija, jai taip pat bus sunku rasti ramybę. Ji atleidžia jam iš visos širdies, bet neatranda ramybės, nes tuomet pabunda abejonė: tai ji nutraukė sužadėtuves, tai ji buvo nelaimės priežastis, tai jos išdidumas geidė neįprastumo; tuomet ji atgailauja, bet neranda ramybės, nes tada kaltinančios mintys ją išteisina: tai jisai su savo klasta įdiegė šitą planą į jos sielą, tuomet ji jo nekenčia, jos širdžiai nuo praeiksmų palengvėja, bet ramybės ji neranda; ji ir vėl priekaištauja – priekaištauja, kad nekenčė, pati būdama nusidėjėlė, priekaištauja, nes ji, kad ir koks jis būtų buvęs klastingas, vis tiek visad lieka kalta. Sunku jai, kad jis ją apgavo, dar sunkiau – beveik kyła pagunda pasakyti – kad jis pažadino daugialiežuvių refleksiją, kad jis ją pakankamai išvystė estetiškai, kad daugiau kukliai nebesiklausytų vieno balso, o galėtų girdėti daugelį kalbų vienukart. Tuomet jos sieloje pabunda prisiminimas, ji pamiršta priekaištus ir kalbę, ji prisimena gražias akimirkas, ji apsvaigsta nenatūralioje egzaltacijoje. Tokiais momentais ji ne vien tik prisimena jį, o suvokia jį su *clairvoyance* (*aiškiaregyse*), kuri parodo tik tai, kaip stipriai ji išsivysčiusi. Tuomet ji jame nemato nusikaltėlio, tačiau garbingo žmogaus taip pat ne, ji jaučia jį vien estetiškai. Kartą ji man parašė laiškėlį, kuriame išsitaria apie jį. „Kartais jis toks dvasingas, kad jaučiuosi sutriuškinta kaip moteris, kitais kartais toks pašėlęs ir aistringas, toks geidulingas, kad beveik imu virpėti priešais jį. Kartais aš jam kaip svetima, kartais jis man bene atsiduoda; kai tąkart savo ranka jį apsvijau, staiga

viskas pasikeitė ir aš apglėbiau debesį⁴. Šį pasakymą žinojau dar prieš jį pažindama, bet jis išmokė mane jį suprasti; kai tai sakau, visad galvoju apie jį, kaip ir kiekviena mano mintis yra apie jį. Visad mėgau muziką, jis buvo neprilygstamas instrumentas, visad įsijautrinęs, jo diapazonas buvo toks, kokio neturėjo joks instrumentas, jis buvo visų jausmų ir nuotaikų kvintesencija, jokia mintis jam nebuvo per aukšta, jokia pernelyg neviltinga, jis galėjo šniokšti kaip rudens audra, galėjo negirdimai šnabždėti. Nė vienas mano žodis nebuvo nepaveikus, ir visgi negaliu pasakyti, kad mano žodžiai buvo pakankamai paveikūs, nes man buvo neįmanoma žinoti, ką jie būtų padarę. Su nenusakomu, bet paslaptingu, palaimingu, neįvardijamu nerimu klausiausi šios muzikos, kurią pati sukėliau, bet visgi nesukėliau; ten visa da buvo harmonija, jis visad mane patraukdavo.“

Jai siaubinga, jam bus dar siaubingiau – galiu taip apibendrinti dėl to, kad pats vargiai galiu suvaldyti nerimą, kuris mane sugriebia kaskart man pagalvojus apie šį reikalą. Taip ir aš esu patrauktas ton miglų karalystėn, sapnų pasaulin, kur kas akimirką gąsdiniesi savo paties šešėlio. Dažnai veltui bandau nuo to atsiplėšti, seku kartu kaip grėsmingas pavidalas, kaip nebylus kaltintojas. Kaip keista! Jis visur paskleidė savo paslaptis, ir vis dėlto esama dar gilesnės paslapties – tos, kad aš su juo dalijuosi jo paslaptį, nors ir aš pats neteisėtu būdu apie ją sužinojau. Visko užmiršti nepavyks. Kartkartėmis galvojau su juo apie tai pasikalbėti. Bet kuo tai padėtų? Jis arba visko išsižadėtų teigdamas, kad dienoraštis buvo poetinis bandymas, arba lieptų man tylėti, ko jam negalėčiau atsakyti, turėdamas omeny būdą, kaip sužinojau apie jo paslaptį. Tačiau niekur kitur nėra tiek suvedžiojimo ir tiek prakeikimo kaip paslapyje.

Iš Kordelijos gavau laiškų rinktinę. Ar čia buvo jie visi, nežinau, tačiau man pasirodė – kaip ji kartą buvo prasitarusi – kad ji pati keletą jų konfiskavusi. Pasidariau jų nuorašą ir įpinsiu juos

4 Remiantis graikų mitais, karalius Iksionas gavo Dzeuso leidimą ieškoti prieglobsčio Olimpo kalne. Ten jis pamilo Herą, bet apkabinimo akimirką Dzeusas Herą pakeitė debesiu. Iš šios sąjungos gimė kentauras, o Iksionas Hade buvo amžinai prirakintas prie ugninio rato. T. p. žr. 3 išnašą apie parastatinį kūną.

į savo švarraštį. Juose ištis trūksta datų, bet net jei jos ten ir būtų buvusios, ne kažkiek būtų tepadėjusios, nes dienoraštis kuo toliau, tuo labiau darėsi vis saikingesnis ir saikingesnis; iš tiesų galiausiai – su viena išimtimi – datų visai atsisakoma, tarsi istorija besivystydama būtų tapusi tokia kiekybiškai reikšminga, kad, nors ir buvo istorinė tikrovė, priartėjo prie buvimo idėja, ir dėl tos priežasties laiko apibrėžtys tapo nebesvarbios. Tačiau man iš tiesų padėjo tai, kad skirtingose dienoraščio vietose būta poros žodžių, kurių reikšmės iš pradžių nesupratau. Tačiau susiedamas juos su laiškais pastebėjau, kad jie [žodžiai] yra jų [laiškų] motyvai. Dėl to man bus nesunku juos įpinti reikiamoje vietoje, nes visuomet įtrauksiu laišką ten, kur bus užsimenama apie motyvą. Jei nebūčiau aptikęs šių vedančių užuominų, būčiau kaltas dėl nesusipratimo, nes man nė nebūtų toptelėję tai, kas iš dienoraščio atrodo tikėtina, kad tam tikru metu laišakai sekė vienas po kito taip dažnai, kad atrodė, jog ji gaudavo jų po kelis per dieną. Jeigu būčiau sekęs savo paties mintį, būčiau išdėliojęs juos tolygiau ir nė neįtaręs, kokį poveikį jis pasiekė savo aistringa energija, su kuria panaudojo šią ir visas kitas priemones tam, kad išlaikytų Kordeliją pačioje aistros viršūnėje.

Be išsamaus paaiškinimo apie savo santykį su Kordelija, dienoraštyje vienur kitur įsiterpdavo nedidelių aprašymėlių. Visur, kur tik tai atsirasdavo, paraštėje būdavo nurodyta „NB“. Šie aprašymai neturi jokio ryšio su Kordelijos istorija, bet suteikė man gyvą įsivaizdavimą apie jo dažnai vartoto pasakymo reikšmę, net jei anksčiau jį suprasdavau kitaip: visada po ranka reikia turėti valo. Jei ankstesnis šio dienoraščio tomas man būtų papuolęs į rankas, galbūt būčiau aptikęs daugiau tokių (*aprašymų*), kuriuos jis pats vienoje vietoje paraštėje pavadina „*actiones in distans*“ (*veiksmai per atstumą, uždelsti veiksmai*), nes jis pats išsitaria buvęs pernelg užsiėmęs Kordelija, kad turėtų laiko apsidairyti aplinkui.

Netrukus po to, kai paliko Kordeliją, jis iš jos gavo porą laiškų, kuriuos neatplėštus parsuntė atgal. Tarp Kordelijos man perleistų laiškų taip pat buvo ir šie. Ji pati perlaužė antspaudą, todėl drįstu leisti sau padaryti ir jų nuorašą. Apie jų turinį ji man niekad nepasakojo, tačiau kaskart, užsiminusi apie savo

santykį su Johanesu, padeklamuodavo trumpą posmelį, kiek man žinoma, Goethe'ės, kuris, atsižvelgus į jos nuotaikos skirtingumą ir to nulemtas skirtingas intonacijas, kaskart, rodė, reiškė vis kažką kita:

*Gebe,
Verschmähe
Die Treue,
Die Reue
Kommt nach*⁵.

*(Eik,
atsisakyk ištikimybės,
atgaila ateis vėliau.)*

Laiškai skamba taip:

Johanesai!

Nevadinu tavęs manuoju, nes puikiai suprantu, kad toks tu niekad nebuvai, ir esu pakankamai nubausta už tai, kad ši mintis kadaise džiugino mano sielą; vis dėlto vadinu tave manuoju, mano suvedžiotojau, mano apgaudinėjotau, mano priešė, mano žudike, mano nelaimės šaltini, mano džiaugsmo kape, mano pasmerkties bedugne. Vadinu tave manuoju, o save – tavąja, ir kaip tai kadaise pamalonindavo tavo ausį, išdidžiai palinkusią prie mano garbstymo, tegul nuo šiol skamba kaip tavo prakeiksmas, amžinas prakeiksmas. Nesitikėk, kad dabar mano tikslas bus tave persekioti arba apsiginkluoti durklu, kad pakurstyčiau tavo patyčias! Bėk kur tik nori – vis tiek aš tavo, trauk į patį pasaulio kraštą – vis tiek aš tavo, mylėk šimtus kitų – vis tiek aš tavo, taip – ir mirties valandą aš tavo. Net pati kalba, kurią naudoju prieš tave, turi tau įrodyti, kad aš esu tavo.

Drįsai apgaudinėti žmones taip, kad man tapai viskuo, tad su-
dėsiu visą savo džiaugsmą, būdama tavo vergė, tavo aš esu, tavo,
tavo, tavo prakeikimas.

Tavo Kordelija

Johanesai!

Kartą gyveno turtuolis, jis turėjo daugybę galvijų bandų ir
kaimenių. Kartą gyveno maža vargšė mergaitė, kuri teturėjo
vieną ėriuką, mitusį iš jos rankų ir gėrusį iš jos stiklo. Tu bu-
vai turtuolis, turtingas visos žemės šlove, aš buvau ta vargšė,
teturėjusi vien savo meilę. Tu ją paėmei, džiaugeisi ja; tuomet
geidulys tau pamojo, ir tu paaukojai tą menką turta, kuri tu-
rėjau, iš to, kas tavo paties, tu nieko negalėjai paaukoti. Kartą
gyveno turtuolis, jis turėjo daugybę galvijų bandų ir kaimenių,
kartą gyveno maža vargšė mergaitė, ji teturėjo vien savo
meilę.

Tavo Kordelija

Johanesai!

Negi nėra jokios vilties? Negi tavo meilė daugiau niekuomet ne-
bepabus? Nes aš žinau, kad tu mane mylėjai, nors ir nežinau, kas
man leidžia tuo tikėti. Aš palauksiu, net jei ir prailgs man laikas,
palauksiu, palauksiu, kol pavargsi mylėjęs kitas, tuomet tavo mei-
lė man vėl pakils iš kapo, tada mylėsiu tave kaip visad, dėkosiu
tau kaip visad, kaip ir anksčiau, o, Johanesai, kaip ir anksčiau!
Johanesai! Ar tavo beširdis šaltis, nukreiptas į mane, yra tavo tik-
roji prigimtis? Ar tavo meilė, tavo turtinga širdis buvo melas ir
neteisybė? Ar vėl tapai savimi?! Turėk kantrybės su mano mei-
le, atleisk, kad tave tebemyliu, žinau, kad mano meilė tau našta;

tačiau ateis toks laikas, kai atsigręši į savo Kordeliją. Savo Kordeliją! Klausykis šių maldos žodžių! Savo Kordeliją, savo Kordeliją.

Tavo Kordelija

Net jei Kordelija neturėjo tokio raiškos platumo, kuris ją taip žavėjo Johanesė, aiškiai matyti, kad jai pačiai moduliacijų netrūks. Jos nuotaika aiškiai išsispaudžia į kiekvieną iš laiškų, net jeigu jai kažkiek ir trūksta dėstymo aiškumo. Tai ypač galioja antrajam laiskui – veikiaujaname nei iš tiesų suprantame, ką ji turi omenyje, tačiau dėl šio netobulumo jis man yra toks jaudinantis.

Balandžio 4-oji

Atsargiau, mano gražioji nepažįstamoji! Atsargiau! Išlipti iš karietos nėra taip paprasta, kartais tai lemtingas žingsnis. Galėčiau jums paskolinti Tiecko novelę⁶, kurioje pamatytumėte, kad dama, nulipdama nuo arklio, įsivėlė į tokią painiavą, jog šis žingsnis nulėmė visą jos gyvenimą. Karietos laipteliai dažnai yra taip prastai įtaisyti, kad beveik kyla būtinybė pamiršus visą gracingumą ryžtis neviltingam šuoliui vežiko ar tarno glėbin. Išties, kaip gerai tiems vežikams ir tarnams! Manau, tikrai pasieškosiu darbo tarnu namuose, kur yra jaunų mergaičių; tarnai nesunkiai sužino tokių jaunų panaičių paslaptis. Betgi nešokite, dėl Dievo meilės, maldauju jus, taigi tamsu; netrukdyčiau jūsų, įsitaisyčiau po štai šiuo gatvės žibintu, kad negalėtumėte manęs matyti, ir visgi visad esi nematomas tik tiek, kiek esi matomas, tačiau matomas esi tik tiek, kiek tave mato. Todėl dėl rūpesčio tarnu, kuris, matyt, nesugebės atsispirti tokiam šuoliui, dėl rūpesčio šilko suknie, *item* dėl rūpesčio nėrinių kutais, dėl rūpesčio manim leiskite šiai mažai, dailiai pėdutei, kurios smulkumu jau spėjau susižavėti, išmėginti savo jėgas pasaulyje, ryžkitės ja pasikliauti, ji puikiausiai